TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-9

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE TİYATRO

Cumhuriyet Dönemi'nde devlet konservatuvarı açılmış, devlet tiyatroları ve özel tiyatrolar kurulmuş, turneler düzenlenerek halk; tiyatro ile buluşturulmuştur. Tiyatro, Cumhuriyet'in ilkeleri ve Atatürk ilke ve inkılaplarını halka aktarmada bir araç olarak görülmüştür.

Tiyatronun bütün türlerinde (trajedi, komedi, dram) eser verilmiştir. Modern tiyatro ile birlikte geleneksel Türk tiyatrosu örnekleri de verilmiştir. Yalın bir dille nazım ve nesir biçiminde oyunlar yazılmıştır. Tiyatro teknik bakımdan güçlenmiş, çocuk tiyatrosu çalışmaları yapılmıştır. Tiyatroda konu zenginliği oluşmuştur. Hem bireysel hem de toplumsal konular, oyunlarda işlenmiştir. Köy gerçeği, toplumsal meseleler, ekonomik sorunlar, işçi sorunları, Osmanlı tarihi ve şahsiyetleri, değişen yaşama uyum sorunları, aile problemleri gibi konular oyunlarda işlenmiştir.

Muhsin Ertuğrul, Musahipzade Celal, Haldun Taner, Turgut Özakman, Turan Oflazoğlu, Orhan Asena, Refik Erduran, Recep Bilginer, Güngör Dilmen, Cevat Fehmi Başkut Cumhuriyet Dönemi'nin önemli tiyatro yazarlarındandır.

KÖSEM SULTAN TİYATRO METNİNİN YAPI UNSURLARI

DRAMATİK ÖRGÜ

➢ Mehmet'in çocuk yaşta tahta geçmesini ve Turhan Sultan'ın genç yaşta valide sultan olmasını kabullenmeyen Yeniçeri ağaları Mustafa ve Bektaş'ın devlet yönetimini Kösem Sultan'ın üstlenmesini istemesi.

➢ Turhan Sultan'ın Kösem Sultan'ın yönetimine boyun eğmek zorunda kalması.

➢ Kösem Sultan'ın hayır işleri yaparak halkın gönlünü kazanması.

➢ Kösem Sultan'ın gelini Turhan'ı ve torunu Mehmet'i tehdit olarak görmesi ve onları ortadan kaldırmak istemesi.

➢ Kösem Sultan'ın torunu Mehmet'i öldürtüp yerine Şehzade Süleyman'ı getirmek istemesi.

➢ Turhan Sultan'ın emriyle Kösem Sultan'ın hayatına son verilmesi.

KİŞİLER: Kösem Sultan, Turhan Sultan, Sultan Mehmet, Şehzade Süleyman, Siyavuş, Yeniçeri ocağının ileri gelenleri Kara Murat, Bektaş, Mustafa Ağalar ve Kethüda Bey.

ZAMAN: Olay, 17. yüzyılda geçmektedir.

MEKÂN: Olay, İstanbul'da Topkapı Sarayı'nda geçmektedir.

ÇATIŞMA: Kösem Sultan'ın taht hırsı sebebiyle gelini ve torununu öldürtmek istemesi. Sadakat-ihanet, merhamet-acımasızlık, güven-güvensizlik.

TEMA: Hırs.

KONU: Kösem Sultan'ın iktidar hırsı yüzünden canından olması.

KÖSEM SULTAN TİYATRO METNİNİN BÖLÜMLERİ

SERİM: Mehmet'in çocuk yaşta tahta geçmesini ve Turhan Sultan'ın genç yaşta valide sultan olmasını kabullenmeyen Yeniçeri ağaları Mustafa ve Bektaş'ın devlet yönetimini Kösem Sultan'ın üstlenmesini istemesi, Turhan Sultan'ın Kösem Sultan'ın yönetimine boyun eğmek zorunda kalması.

DÜĞÜM: Kösem Sultan'ın hayır işleri yaparak halkın gönlünü kazanması, Kösem Sultan'ın gelini Turhan'ı ve torunu Mehmet'i tehdit olarak görmesi ve onları ortadan kaldırmak istemesi, Kösem Sultan'ın torunu Mehmet'i öldürtüp yerine Şehzade Süleyman'ı getirmek istemesi.

ÇÖZÜM: Turhan Sultan'ın emriyle Kösem Sultan'ın hayatına son verilmesi.

A. TURAN OFLAZOĞLU

Adana'da doğdu. İstanbul Vefa Lisesini bitirdikten sonra kısa bir süre hukuk eğitimi aldı. İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü ile Felsefe Bölümünü bitirdi.

Amerika Birleşik Devletlerinde tiyatro eğitimi aldı. TRT Radyolarında dramaturg ve yapımcı olarak görev yaptı.

Oflazoğlu, tiyatro eserlerinde genellikle tarihî gerçeklikten hareketle evrensel insan gerçeğine ulaşmayı amaçlar. Oyunlarındaki tarihî kişilerden yola çıkarak insanın her zaman ve mekânda görülen hırslarını, zayıflıklarını, erdemlerini yansıtır. Yazar, eserlerinde kişilerin iç çatışmalarını ve bu çatışmaların davranışlarına nasıl yön verdiğini genellikle trajedinin kalıpları içinde anlatır. Çevirileri ve farklı yazı türlerinde eserleri bulunan sanatçı, tiyatro eserleriyle öne çıkmıştır. Deli İbrahim, IV. Murat, Kösem Sultan, III. Selim Kılıç ve Ney, Yine Bir Gülnihal adlı tiyatroları yazarın tanınmış eserlerindendir.

SORULAR

Soru 1:
Tiyatro eserlerinde genellikle tarihî gerçeklikten hareketle evrensel insan gerçeğine ulaşmayı amaçlar. Oyunlarındaki tarihî kişilerden yola çıkarak insanın her zaman ve mekânda görülen hırslarını, zayıflıklarını, erdemlerini yansıtır. "Deli İbrahim", "IV. Murat", adlı tiyatroları yazarın tanınmış eserlerindendir.

Bu parçada aşağıdaki yazarların hangisinden söz edilmektedir?

A) Turan Oflazoğlu
B) Üstün Dökmen
C) Necati Cumalı
D) Haldun Taner
E) Turgut Özakman

Cevap: A

Soru 2:
Tiyatro ve edebiyat, insanlık tarihi kadar köklü ve yaygın iki farklı sanat dalıdır. Amaçları aynı olsa da bu amaca ulaşmada kullanılan araçları, temel unsurları, mahiyetleri ve nitelikleri farklı iki sanat türü. Zira edebiyat bir anlatma / işitme sanatıdır, tiyatro ise doğrudan doğruya sahne sanatı / gösteri sanatıdır. Edebiyatın kendisinden beklenen estetik hazzı yaratabilmedeki tek vasıtası dil iken tiyatronunki -dili kullanmakla birlikte- gösterme / sahnelemedir. Bu açıdan tiyatroda asıl olan dramatizasyon, edebiyatta ise dille ifadedir.

Bu parçanın konusu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tiyatronun önemi
B) Edebiyat ve tiyatronun ortak noktaları
C) Tiyatronun edebiyattan ayrılan yönü
D) Tiyatronun tarihî gelişimi
E) Tiyatronun yapı unsurları

Cevap: C

Soru 3:
KÖSEM: (Sanki sevgi dolu bir sitemle) Neden bir kez olsun daireme gelip beni aramaz, seni görmek mutluluğundan yoksun bırakırsın beni, a kızım? Ben senin anan değil miyim? TURHAN: (Aynı sahte sevgiyle) Anamdan göremeyeceğim iyilikler gördüm sizden, Sultan'ım. KÖSEM: (İç sesi) Gözlerindeki kurnaz parıltı derinliklerime işliyor, onda kendimi görür gibi oldukça yüreğim ürküp kabuğuna çekiliyor sanki (...) Bu parçadan aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

A) Kahramanlar arasında çıkar çatışması söz konusudur.
B) İç konuşmalarla oyun kişilerinin gerçek kişilikleri sezdirilmiştir.
C) Kadınlar devlet yönetiminde etkilidir.
D) Oyun üç birlik kuralına uygun olarak kurgulanmıştır.
E) Soylular arasında yaşanan bir hadise oyunlaştırılmıştır.

Cevap: A